

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Залізничний транспорт відіграє провідну роль у здійсненні внутрішніх та зовнішніх перевезень в Україні. Він охоплює більшість вантажних і пасажирських перевезень. Цей транспорт характеризується регулярним рухом і високою транспортною швидкістю, високою пропускну здатністю і вантажопідйомністю.

Залізниця – це одна з основних галузей економіки. Стабільне та ефективне функціонування залізничного транспорту є необхідною умовою забезпечення оборони, національної безпеки та цілісності держави та підвищення рівня життя населення.

Залізничний транспорт України є провідною галуззю у транспортному комплексі країни, яка забезпечує майже 82% вантажних та 36% пасажирських перевезень усіма видами транспорту. Діюча мережа залізниць України складає майже 19,8 тис. км (за винятком окупованих територій, мережа яких більше не експлуатується внутрішніми залізницями), з яких понад 47,2% електрифіковані [1].

У вантажному транспорті українські залізниці на Євразійському континенті посіли четверте місце після залізниць Китаї, Росії та Індії. Вантажопідйомність українських залізниць (річний обсяг транспортування на 1 км) в 3-5 разів перевищує відповідний показник розвинених європейських країн [2].

В даний час залізниці в основному задовольняють потреби виробництва та населення у перевезеннях. Однак виробничий стан та технічна база залізниць, а також технологічний рівень руху транспорту не відповідають зростаючим вимогам суспільства та європейським стандартам якості надання транспортних послуг, що найближчим часом може стати перешкодою для економічного розвитку країни.

Певні проблеми у міжнародному сполученні існують через різну ширину колій в Україні (так звана широка колія) та у її західних сусідів (так звана європейська колія). Заміна коліс на кордоні призводить до втрати часу під час транспортування.

Два регіони різняться за рівнем розвитку залізничного транспорту на території країни: Донбас та Західна Україна, де щільність автомобільних доріг склалася історично й обумовлена впливом різних чинників. На Донбасі та Наддніпрянщині – потреба у транспортних послугах для виробництва досягла високого рівня розвитку, на заході країни – особливо прикордонного положення та довоєнного будівництва для щільної залізничної мережі.

Основним принципом подальшого функціонування залізничного транспорту в Україні є збереження сучасного потенціалу національної залізничної системи, збереження її ролі як однієї із основних галузей економіки України та зміцнення позицій на ринку транспортних послуг. Українські залізниці взаємодіють із залізницями 7 сусідніх країн через 56 прикордонних переходів та з 13 найважливішими морськими портами Чорного, Азовського морів та Дунаю. Проблеми розвитку транзиту займають виняткове місце в європейській транспортній політиці. Тому розвиток міжнародних транспортних коридорів в Україні є одним із найважливіших напрямів інтеграції українських залізниць у міжнародну транспортну систему.

Позитивні зміни в управлінні ПАТ «Укрзалізниця» є результатом чіткої стратегії розвитку, послідовних реформ та змін у структурі бізнесу, розсудливих управлінських рішень, підвищення операційної ефективності, зміцнення фінансової дисципліни та впровадження змін в оптимізацію процесів закупівель. Найбільша українська компанія «Укрзалізниця» нарешті стала прибутковою. У першому кварталі 2018 року компанія втричі вклала інвестиції, придбала нові машини та відремонтувала старі.

У 2017 році було зроблено 126 капітальних ремонтів, у 2018 році – 219. Однак більшість локомотивів працюють іще з радянських часів. Тому регулярний ремонт заощаджує час та гроші. Зміни вже відбуваються. У лютому 2018 року компанія підписала контракт із американською машинобудівною компанією General Electric на поставку 30 локомотивів загальною вартістю 1 мільярд доларів. Інновації у ПАТ «Укрзалізниця» не менш важливі. Нещодавно місцевий виробник – Крюківський завод будівництва залізниць (КВБЗ) – розпочав виробництво електропоїзда ЕКР-1 (Tarpan), який став конкурентом вживаних імпортованих поїздів Hyundai. Новий український електропоїзд позиціонує себе як транспортний засіб із найбільшим комфортом [3].

Вагомою проблемою залишається питання підвищення ставок. Міністерство щороку змінює тарифи на перевезення. Загалом тарифи «Укрзалізниці» з 2010 року зросли в 2,3 рази, а вантажна база зменшилася на 28%.

Пріоритетом «Укрзалізниці» є створення мережі міжнародних транспортних коридорів на території України за такими принципами:

- модернізація інфраструктури;
- удосконалення транспортних та митних технологій;
- розвиток комбінованого транспорту для перевезення вантажів; застосування єдиних тарифів;
- організація прискореного просування вантажних потоків за кордон і транзитом через концентрацію та експедирування;
- удосконалення взаємодії різних видів транспорту на транспортних розв'язках, розвиток інтермодальних систем міжнародного руху;
- створення єдиного інформаційного поля для експедиторів, відправників та вантажоодержувачів, експедиторів та органів державного кордону [4].

Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку залізниць в Україні породжує висновок, що однією з найактуальніших проблем, яку мають вирішити сьогодні залізниці в Україні, є пошук додаткових джерел фінансування інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази залізничного транспорту.

Список використаних джерел

1. Іванечко Н.Р. Особистість і поведінка споживача транспортних послуг: монографія / за заг. наук. ред. Т.М. Борисової, Г.Л. Монастирського. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 220 с. URL : http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/37699/1/%21%21%21Monograf_2019_Tema.pdf#page=60 (дата звернення: 28.04.2020).
2. Інформація про українські залізниці / Залізничний транспорт // Міністерство інфраструктури України URL : <https://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zalznici.html> (дата звернення: 28.04.2020).
3. Державна служба статистики України – офіційний сайт/ Звіт про обсягивантажних та пасажирських перевезень залізничним транспортом загального користування. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 27.04.2020).
4. Дергоусова А.О. Стратегічний розвиток залізничного транспорту в умовах реформування. *Ефективна економіка*. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1555> (дата звернення: 27.04.2020).